

Nastroje społeczne w maju

Przedruk i rozpowszechnianie
tej publikacji **w całości** dozwolone
wyłącznie za zgodą CBOS.
Wykorzystanie **fragmentów**
oraz danych empirycznych
wymaga podania źródła

Znak jakości przyznany CBOS przez Organizację Firm Badania Opinii i Rynku 14 stycznia 2016 roku

Fundacja Centrum Badania Opinii Społecznej
ul. Świętojerska 5/7, 00-236 Warszawa
e-mail: sekretariat@cbos.pl; info@cbos.pl
<http://www.cbos.pl>
(48 22) 629 35 69

Po kilku miesiącach względnej poprawy, w maju¹ notujemy dość znaczące pogorszenie nastrojów społecznych. Pogłębił się krytycyzm w ocenach ogólnej sytuacji w kraju oraz ocenach sytuacji politycznej. Gorsze niż miesiąc temu są również przewidywania dotyczące rozwoju sytuacji w Polsce w ciągu najbliższego roku, a także jakości życia politycznego, stanu gospodarki, kondycji zakładów pracy oraz sytuacji bytowej respondentów i ich rodzin.

OCENY

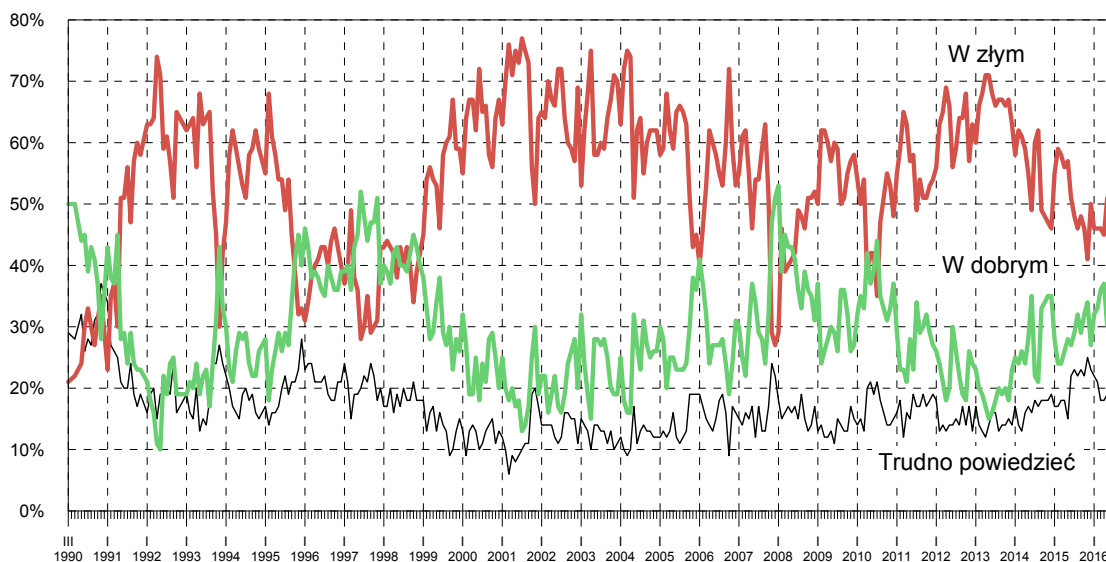
Po rejestrowanej od początku tego roku nieznacznej, ale systematycznej poprawie, w maju znacząco zwiększył się krytycyzm w ocenach **ogólnej sytuacji w kraju**. W ciągu ostatniego miesiąca o 6 punktów procentowych wzrósł odsetek respondentów uważających, że sytuacja w Polsce zmierza w złym kierunku (do 51%), jednocześnie ubyło tych, którzy są przeciwnego zdania (o 7 punktów, do 30%).

Tabela 1

Czy, ogólnie rzecz biorąc, sytuacja w naszym kraju zmierza w dobrym czy też w złym kierunku?	Wskazania respondentów według terminów badań												
	2015								2016				
	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII	I	II	III	IV	V
	w procentach												
W dobrym	28	27	29	32	29	32	34	27	32	33	36	37	30
W złym	57	51	48	46	48	46	41	50	46	46	46	45	51
Trudno powiedzieć	15	22	23	22	23	22	25	23	22	21	18	18	19

¹ Badanie „Aktualne problemy i wydarzenia” (312) przeprowadzono metodą wywiadów bezpośrednich (face-to-face) wspomaganym komputerowo (CAPI) w dniach 5–12 maja 2016 roku na liczącej 1100 osób reprezentatywnej próbie losowej dorosłych mieszkańców Polski.

RYS. 1. CZY, OGÓLNIIE RZECZ BIORĄC, SYTUACJA W NASZYM KRAJU ZMIERZA W DOBRYM CZY TEŻ W ZŁYM KIERUNKU?

Postrzeganie ogólnej sytuacji w Polsce zależy w dalszym ciągu przede wszystkim od poglądów politycznych badanych oraz ich zaangażowania religijnego. Niezadowoleni z kierunku rozwoju sytuacji w kraju są głównie respondenci o orientacji lewicowej (75% opinii negatywnych) oraz niepraktykujący religijnie (76%). Nie bez znaczenia pozostaje też wielkość miejscowości zamieszkania oraz sytuacja zawodowa badanych. Krytyczne opinie nieco częściej niż inni wyrażają mieszkańcy największych aglomeracji (62%), w grupach zawodowych zaś pracownicy administracyjno-biurowi (64%) oraz osoby zatrudnione w sektorze usług (64%) – zob. tabela aneksowa 1.

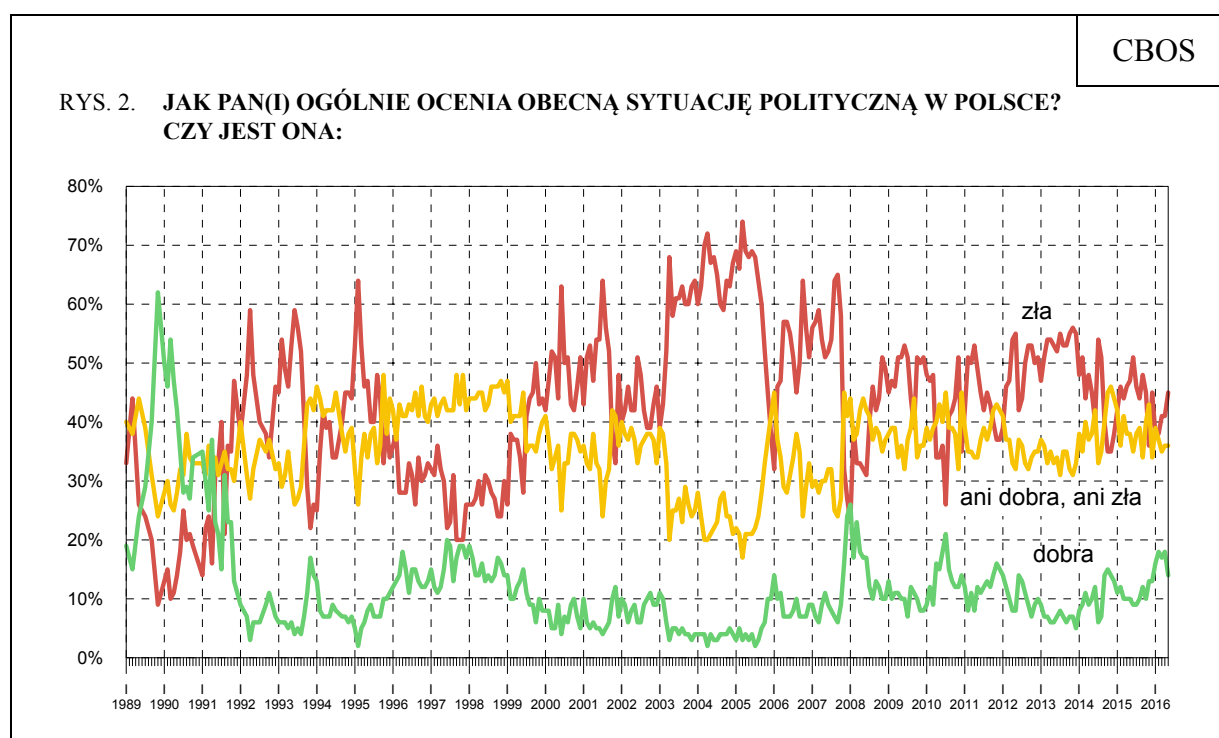
W potencjalnych elektoratach partyjnych zadowolenie z rozwoju sytuacji w Polsce zdecydowanie przeważa nad niezadowoleniem jedynie wśród zwolenników PiS. Natomiast ci, którzy chcą głosować na PO, Nowoczesną oraz ruch Kukiz'15, podobnie jak osoby niezamierzające uczestniczyć w ewentualnych wyborach parlamentarnych lub niezdecydowane, czy wziąć w nich udział, najczęściej negatywnie wypowiadają się o kierunku zmian w Polsce, przy czym wyborcy PO i Nowoczesnej są w swoich ocenach wyraźnie bardziej krytyczni niż pozostali.

Tabela 2

Elektoraty*	Czy, ogólnie rzecz biorąc, sytuacja w naszym kraju zmierza w dobrym czy też w złym kierunku?		
	W dobrym	W złym	Trudno powiedzieć
	w procentach		
PO	12	81	7
PiS	75	10	15
Kukiz'15	29	62	9
Nowoczesna	8	78	14
Niezdecydowani, czy wziąć udział w wyborach	25	50	25
Niezamierzający brać udziału w wyborach	14	63	23

* Określone na podstawie deklaracji głosowania w ewentualnych wyborach parlamentarnych

Od kwietnia nieco zwiększył się także odsetek badanych negatywnie oceniających **sytuację polityczną** w kraju (o 4 punkty procentowe, do 45%), zarazem o tyle samo punktów zmniejszył się (do 14%) odsetek respondentów postrzegających ją jako dobrą. Stabilna pozostała liczba osób określających jakość życia politycznego w Polsce jako przeciętną (36%).

Pominięto odpowiedzi „trudno powiedzieć”

Tabela 3

Jak Pan(i) ogólnie ocenia obecną sytuację polityczną w Polsce? Czy jest ona:	Wskazania respondentów według terminów badań												
	2015								2016				
	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII	I	II	III	IV	V
	w procentach												
– dobra	10	9	9	10	12	10	13	13	16	18	17	18	14
– ani dobra, ani zła	38	35	38	39	34	40	43	34	39	37	35	36	36
– zła	47	51	46	44	48	45	36	45	38	38	41	41	45
Trudno powiedzieć	5	5	7	7	6	5	8	8	7	7	7	5	5

W większości grup społeczno-demograficznych sytuacja na polskiej scenie politycznej postrzegana jest najczęściej jako zła lub przeciętna. Pozytywne opinie przeważają jedynie wśród osób praktykujących religijnie kilka razy w tygodniu (40%). Relatywnie częściej niż inni dobrze o sytuacji politycznej w Polsce wypowiadają się również respondenci o prawicowych poglądach politycznych (31%), a w grupach zawodowych – robotnicy niewykwalifikowani (24%) i pracownicy średniego szczebla (21%). Z kolei krytycyzm w ocenach najczęściej wyrażają osoby o lewicowych poglądach politycznych (67%), niepraktykujące religijnie (67%), mieszkające w największych miastach (57%), uzyskujące najwyższe dochody *per capita* (55%) oraz mające wyższe wykształcenie (55%). W grupach społeczno-zawodowych są to przede wszystkim prywatni przedsiębiorcy (65%), a ponadto gospodynie domowe (54%) i renciści (53%) – zob. tabela aneksowa 2.

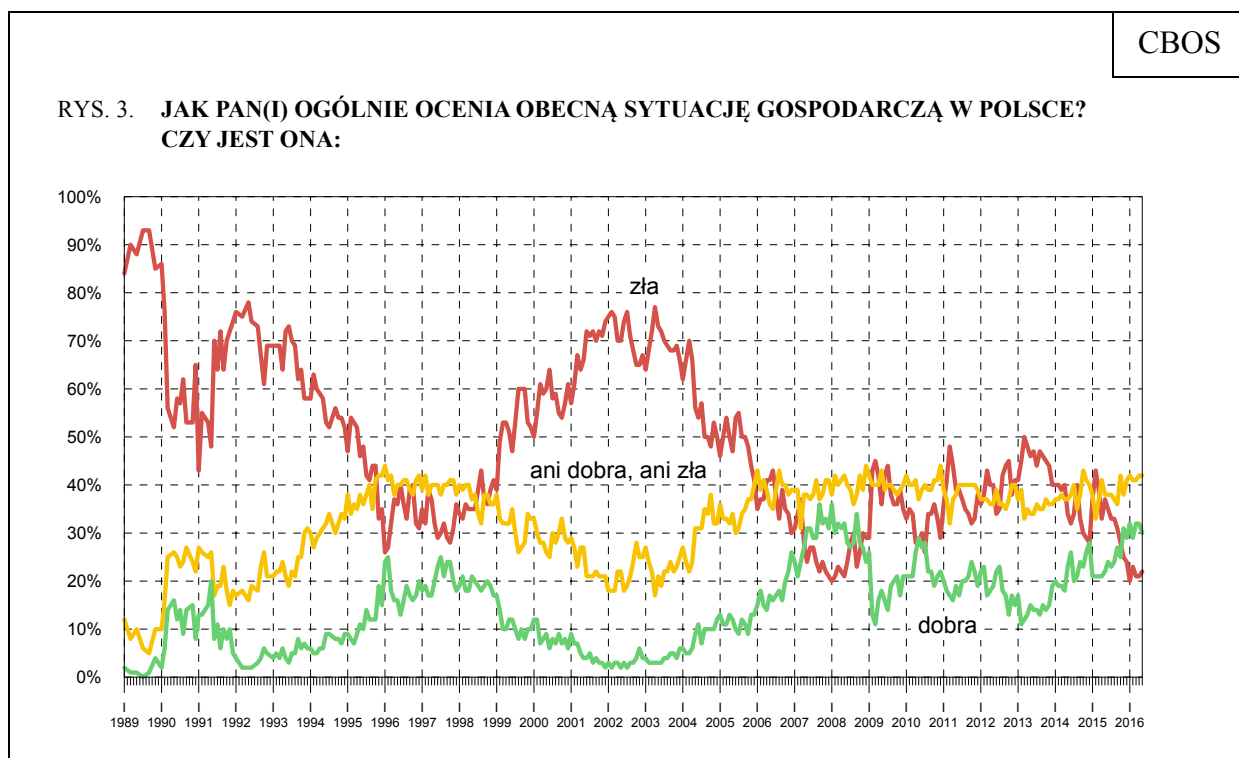
W potencjalnych elektoratach partyjnych zadowolenie z obecnej sytuacji politycznej w kraju wyrażają przede wszystkim zwolennicy PiS (41% ocen dobrych). Z kolei największym krytycyzmem w tym względzie – podobnie jak w ocenie ogólnej sytuacji w Polsce – cechują się sympatycy Nowoczesnej (71% ocen negatywnych) i PO (70% ocen negatywnych), a w dalszej kolejności elektorat ruchu Kukiz'15 (51%) oraz osoby niezainteresowane udziałem w ewentualnych wyborach parlamentarnych (48%). Wśród osób niezdecydowanych co do uczestniczenia w ewentualnym głosowaniu najczęstsze są oceny ambiwalentne (53%).

Tabela 4

Elektoraty*	Jak Pan(i) ogólnie ocenia obecną sytuację polityczną w Polsce? Czy jest ona:			
	dobra	ani dobra, ani zła	zła	Trudno powiedzieć
	w procentach			
PO	4	24	70	2
PiS	41	41	15	3
Kukiz'15	9	40	51	0
Nowoczesna	2	27	71	0
Niezdecydowani, czy wziąć udział w wyborach	6	53	35	6
Niezamierzający brać udziału w wyborach	7	35	48	10

* Określone na podstawie deklaracji głosowania w ewentualnych wyborach parlamentarnych

Nie zmieniły się znacząco oceny **sytuacji gospodarczej** w kraju. Obecnie 30% badanych (od kwietnia spadek o 2 punkty procentowe) uważa, że jest ona dobra, nieco ponad jedna piąta (22%) wyraża przeciwną opinię, a największa grupa respondentów (42%) ocenia stan gospodarki jako przeciętny.

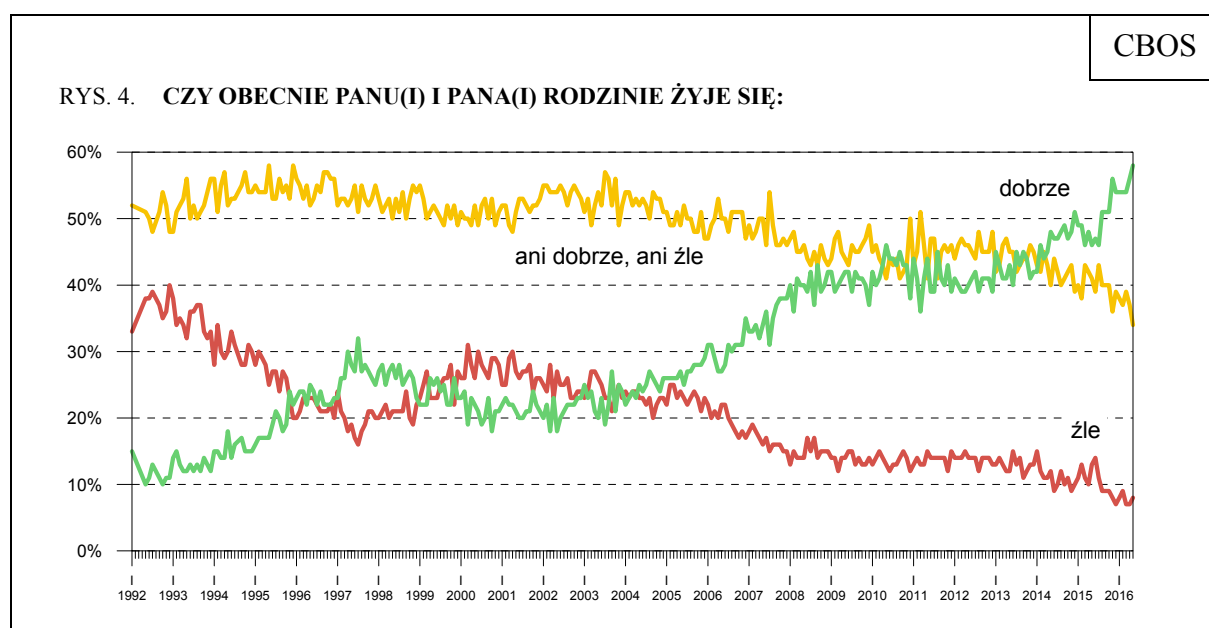
Pominięto odpowiedzi „trudno powiedzieć”

Tabela 5

Jak Pan(i) ogólnie ocenia obecną sytuację gospodarczą w Polsce? Czy jest ona:	Wskazania respondentów według terminów badań												
	2015								2016				
	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII	I	II	III	IV	V
	w procentach												
– dobra	22	24	23	24	27	25	31	29	32	29	32	32	30
– ani dobra, ani zła	38	38	38	37	36	42	38	41	42	41	41	42	42
– zła	37	35	33	33	31	28	25	24	20	23	21	21	22
Trudno powiedzieć	3	3	6	6	6	5	6	6	6	7	6	5	6

Zadowolenie z kondycji polskiej gospodarki jest zazwyczaj tym częstsze, im wyższy poziom wykształcenia respondentów, im większa miejscowość zamieszkania, im bardziej znacząca pozycja zawodowa, im wyższy miesięczny dochód *per capita* w ich gospodarstwie domowym oraz im bardziej satysfakcjonująca ocena własnej sytuacji materialnej. Nieco lepszym ocenom w tym zakresie sprzyja również płeć męska. Z kolei w grupach społeczno-zawodowych najlepiej o sytuacji gospodarczej kraju wypowiadają się prywatni przedsiębiorcy, kadra kierownicza oraz specjaliści wyższego i średniego szczebla (zob. tabela aneksowa 3).

W miarę stabilne pozostają w ostatnich miesiącach oceny **poziomu życia badanych i ich rodzin**. Nadal większość ankietowanych (58%, od kwietnia wzrost o 2 punkty procentowe) twierdzi, że im i ich rodzinom żyje się dobrze, jedna trzecia (34%, spadek o 3 punkty) uważa, że przeciętnie, a co dwunasty badany (8%) – że źle.

Pominięto odpowiedzi „trudno powiedzieć”

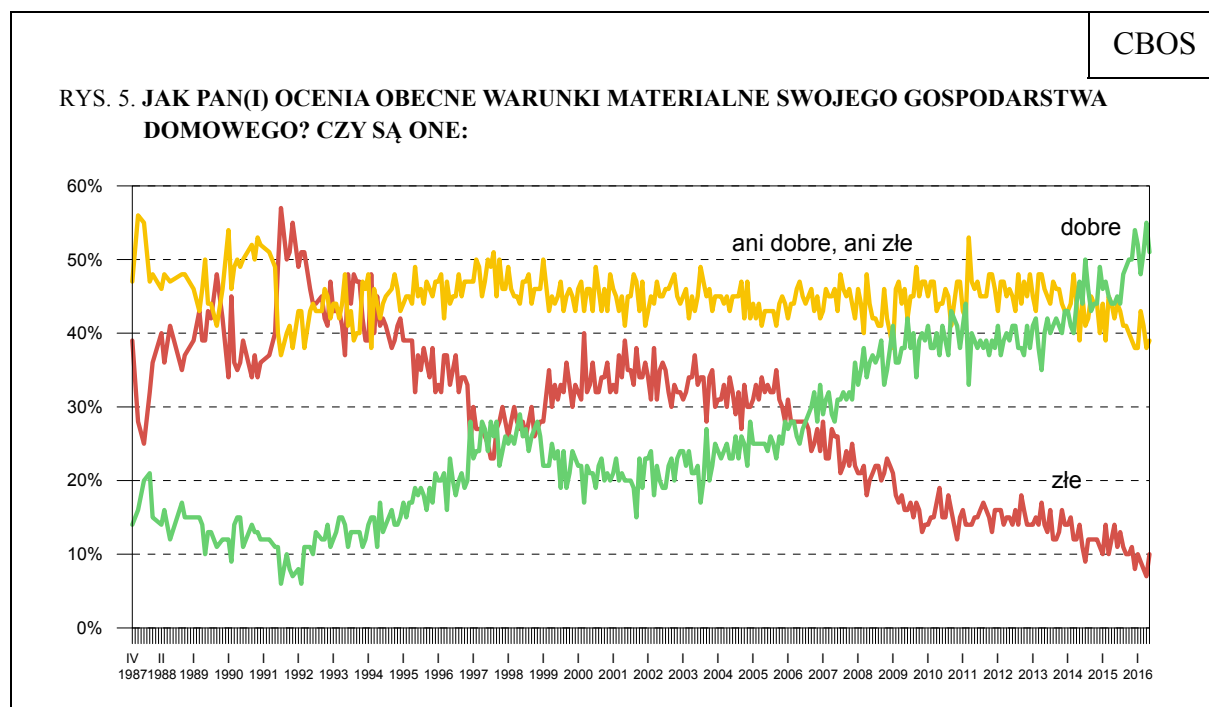
Tabela 6

Czy obecnie Panu(i) i Pana(i) rodzinie żyje się:	Wskazania respondentów według terminów badań												
	2015								2016				
	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII	I	II	III	IV	V
	w procentach												
– dobrze	46	47	46	51	51	51	56	54	54	54	54	56	58
– ani dobrze, ani źle	41	39	43	40	40	40	36	39	38	37	39	37	34
– źle	13	14	11	9	9	9	8	7	8	9	7	7	8

W porównaniu z ubiegłym miesiącem nieco zmniejszył się odsetek respondentów zadowolonych z **warunków materialnych swoich gospodarstw domowych** (o 4 punkty, do 51%), a grupa tych, którzy są niezadowoleni, nieznacznie się zwiększyła (o 3 punkty, do 10%). Od kwietnia liczba osób określających własne warunki materialne jako przeciętne w zasadzie nie uległa zmianie (39%).

Tabela 7

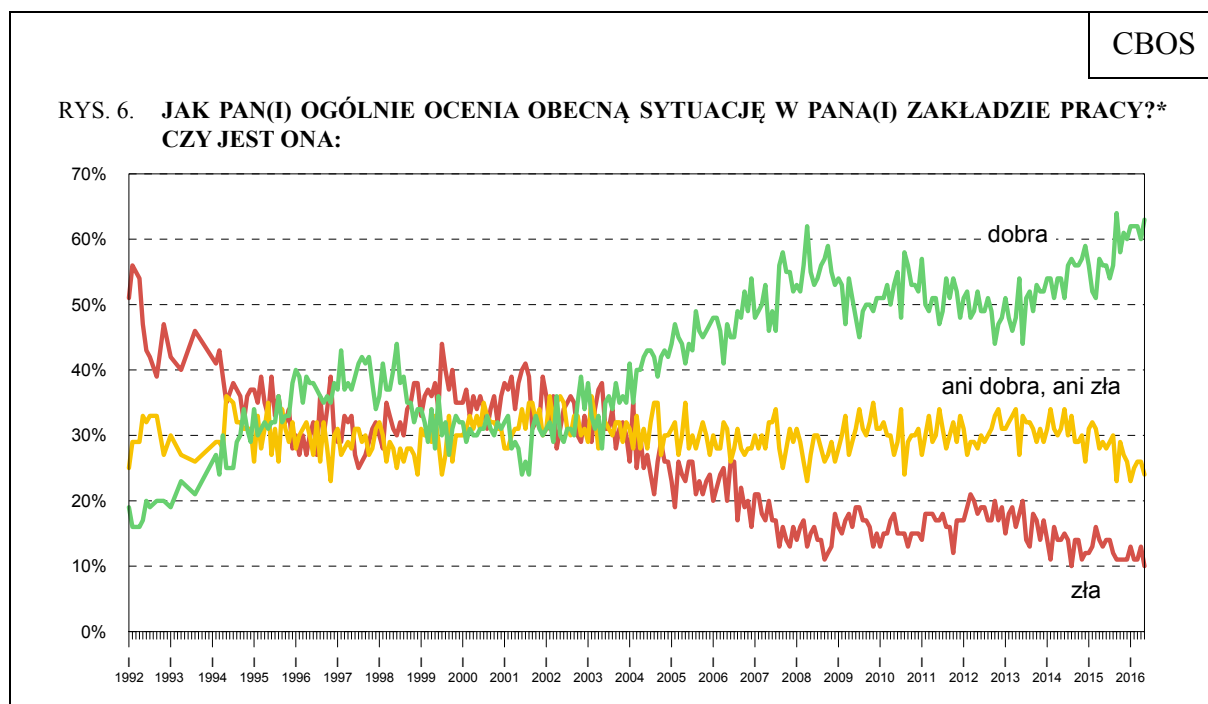
Jak Pan(i) ocenia obecne warunki materialne swojego gospodarstwa domowego? Czy są one:	Wskazania respondentów według terminów badań												
	2015								2016				
	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII	I	II	III	IV	V
	w procentach												
– dobre	44	45	44	48	49	50	50	54	52	48	51	55	51
– ani dobre, ani złe	42	44	43	41	41	40	39	38	38	43	41	38	39
– złe	14	11	13	11	10	10	11	8	10	9	8	7	10

Do marca 1992 roku pytanie brzmiało: „Jak ocenia Pan(i) swoje (rodziny) obecne warunki materialne?“, a środkową kategorią skali było „średnie, przeciętne”

Satysfakcja z poziomu życia rodziny i jej warunków materialnych z reguły rośnie wraz z wielkością uzyskiwanych dochodów *per capita* oraz – co się z tym wiąże – poziomem wykształcenia badanych, a poniekąd także wraz z wielkością miejscowości zamieszkania, maleje natomiast wraz z wiekiem. W grupach społeczno-zawodowych stosunkowo najlepiej o jakości życia swoich rodzin i ich sytuacji materialnej wypowiadają się: kadra kierownicza, specjaliści wyższego i średniego szczebla, prywatni przedsiębiorcy oraz uczniowie i studenci (zob. tabela aneksowi 4).

W maju minimalnie poprawiły się oceny **sytuacji w zakładach pracy**. Niemal dwie trzecie pracujących (63%, od kwietnia wzrost o 3 punkty procentowe) uważa, że kondycja ich zakładów pracy jest dobra, co dziesiąty (10%, spadek o 3 punkty) określa ją jako złą, a jedna czwarta (24%, spadek o 2 punkty) jako przeciętną.

* Odpowiedzi osób pracujących. Pominięto odpowiedzi „trudno powiedzieć”

Tabela 8

Jak Pan(i) ogólnie ocenia obecną sytuację w Pana(i) zakładzie pracy? Czy jest ona:	Wskazania respondentów aktywnych zawodowo* według terminów badań												
	2015								2016				
	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII	I	II	III	IV	V
	N*	553	564	572	563	503	580	501	507	574	543	535	612
	w procentach												
– dobra	56	56	54	56	64	58	61	60	62	62	62	60	63
– ani dobra, ani zła	29	28	29	30	23	29	27	26	23	25	26	26	24
– zła	13	14	14	12	11	11	11	11	13	11	11	13	10
Trudno powiedzieć	2	2	3	2	2	2	1	3	2	2	1	1	3

Oceny sytuacji w zakładach pracy związane są przede wszystkim z kondycją materialną pracujących; dobrze oceniają tę sytuację ci, którym się najlepiej powodzi – osoby o miesięcznych dochodach *per capita* 2000 zł i więcej oraz określające warunki materialne swoich gospodarstw domowych jako dobre. Stosunkowo lepiej niż inni o kondycji firm wypowiadają się także młodszy pracownicy – mający od 18 do 34 lat (zob. tabela aneksowa 5).

PRZEWIDYWANIA

W porównaniu z kwietniem przybyło badanych uważających, że w ciągu najbliższego roku **sytuacja w kraju** się pogorszy (o 4 punkty procentowe, do 31%), a ubyło tych, którzy sądzą, że się poprawi (o 6 punktów, do 21%). Odsetek osób twierdzących, że sytuacja w Polsce się nie zmieni, nie uległ znaczącej zmianie (39%, wzrost o 2 punkty).

Tabela 9

Jak Pan(i) sądzi, czy w ciągu najbliższego roku sytuacja w Polsce poprawi się, pogorszy czy też się nie zmieni?	Wskazania respondentów według terminów badań												
	2015								2016				
	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII	I	II	III	IV	V
		w procentach											
Poprawi się	20	24	21	20	19	19	24	24	30	28	27	27	21
Nie zmieni się	53	48	49	51	45	51	44	35	33	33	36	37	39
Pogorszy się	18	16	16	16	23	15	20	29	26	29	31	27	31
Trudno powiedzieć	9	12	14	13	13	15	12	12	11	10	6	9	9

W potencjalnych elektoratach partyjnych optymizm co do rozwoju ogólnej sytuacji w Polsce w najbliższym roku panuje jedynie wśród zwolenników PiS, wśród których wyraźnie przeważa przekonanie, że się ona poprawi (57%), a tylko sporadycznie podzielana jest opinia przeciwna (5%). Wśród sympatyków ruchu Kukiz'15, podobnie jak wśród osób niezainteresowanych udziałem w ewentualnych wyborach parlamentarnych oraz wahających

się, czy w nich uczestniczyć, najczęstszy jest pogląd, że w ciągu najbliższego roku sytuacja w kraju się nie zmieni. Z kolei zdeklarowani wyborcy PO i Nowoczesnej w większości (po 54%) obawiają się zmian na gorsze.

Tabela 10

Elektoraty*	Jak Pan(i) sądzi, czy w ciągu najbliższego roku sytuacja w Polsce poprawi się, pogorszy czy też się nie zmieni?			
	Poprawi się	Nie zmieni się	Pogorszy się	Trudno powiedzieć
	w procentach			
PO	10	30	54	6
PiS	57	29	5	9
Kukiz'15	12	49	35	4
Nowoczesna	4	37	54	5
Niezdecydowani, czy wziąć udział w wyborach	14	48	29	9
Niezamierzający brać udziału w wyborach	10	47	33	10

* Określone na podstawie deklaracji głosowania w ewentualnych wyborach parlamentarnych

W tym miesiącu gorsze niż w kwietniu są również przewidywania dotyczące **sytuacji politycznej w Polsce**. Zwiększył się odsetek respondentów obawiających się jej pogorszenia (o 5 punktów procentowych, do 30%), zarazem zmniejszyła się grupa tych, którzy uważają, że się ona poprawi (o 4 punkty, do 19%). Odsetek osób spodziewających się utrzymania *status quo* w tym zakresie pozostał niemal taki sam (44%).

Tabela 11

Czy, Pana(i) zdaniem, w ciągu najbliższego roku sytuacja polityczna w Polsce:	Wskazania respondentów według terminów badań												
	2015								2016				
	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII	I	II	III	IV	V
	w procentach												
– poprawi się	19	24	22	21	16	19	24	25	28	23	23	23	19
– nie zmieni się	53	44	43	45	45	45	38	33	31	37	39	43	44
– pogorszy się	14	18	19	18	23	18	25	31	30	30	29	25	30
Trudno powiedzieć	14	14	16	16	16	18	13	11	11	10	9	9	7

W ciągu ostatnich kilku tygodni wyraźnie zmniejszył się optymizm Polaków w przewidywaniach dotyczących **stanu polskiej gospodarki**. Przybyło badanych sądzących, iż w najbliższym roku sytuacja gospodarcza w kraju się pogorszy (o 4 punkty procentowe, do 21%), a w jeszcze większym stopniu ubyło tych, którzy wyrażają przeciwną opinię (o 7 punktów, do 22%). Praktycznie nie zmienił się odsetek osób uważających, że stan gospodarki nie ulegnie zmianie (47%).

Tabela 12

Czy, Pana(i) zdaniem, w ciągu najbliższego roku sytuacja gospodarcza w Polsce:	Wskazania respondentów według terminów badań												
	2015								2016				
	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII	I	II	III	IV	V
	w procentach												
– poprawi się	24	24	22	22	22	22	27	24	30	24	28	29	22
– nie zmieni się	55	54	52	52	48	52	47	43	37	41	42	46	47
– pogorszy się	11	11	12	12	15	11	14	20	20	24	20	17	21
Trudno powiedzieć	10	11	14	14	15	15	12	13	13	11	10	8	10

Przewidywania dotyczące **poziomu życia** są również gorsze niż w poprzednich miesiącach. Obecnie jedna piąta badanych (20%, od kwietnia spadek o 4 punkty procentowe) sądzi, że za rok im i ich rodzinom będzie się żyło lepiej, co ósmy (13%, wzrost o 3 punkty) uważa, że gorzej, a większość (58%) jest zdania, że w tym zakresie nic się nie zmieni.

Tabela 13

Jak Pan(i) sądzi, czy za rok Panu(i) i Pana(i) rodzinie będzie się żyło:	Wskazania respondentów według terminów badań												
	2015								2016				
	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII	I	II	III	IV	V
	w procentach												
– lepiej	24	23	23	20	22	20	23	22	25	23	25	24	20
– tak samo	56	57	57	61	56	61	58	58	56	58	58	59	58
– gorzej	11	9	9	9	9	9	9	10	8	9	9	10	13
Trudno powiedzieć	9	11	11	10	13	10	10	10	11	10	8	7	9

W prognozach **warunków materialnych gospodarstw domowych** również zdecydowanie dominuje przekonanie o utrzymaniu *status quo* (72%), pozostali badani zaś częściej mówią o ich poprawie (18%, spadek o 3 punkty) niż pogorszeniu (10%, wzrost o 2 punkty).

Tabela 14

Jak Pan(i) sądzi, czy w ciągu najbliższego roku warunki materialne Pana(i) gospodarstwa domowego:	Wskazania respondentów według terminów badań												
	2015								2016				
	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII	I	II	III	IV	V
	w procentach												
– poprawią się	18	20	21	17	23	17	23	22	24	19	18	21	18
– pozostaną bez zmian	72	69	68	75	69	75	68	70	69	72	74	71	72
– pogorszą się	10	11	11	8	8	8	9	8	7	9	8	8	10

W stosunku do kwietnia minimalnie pogorszyły się przewidywania dotyczące kondycji **zakładów pracy respondentów**. Ubyło pracowników uważających, że w ciągu najbliższego roku sytuacja w ich zakładach pracy się poprawi (o 3 punkty procentowe, do 18%), przy niezmienionej liczbie tych, którzy prognozują, że nie ulegnie ona zmianie (64%) lub spodziewają się jej pogorszenia (10%).

Tabela 15

Czy, Pana(i) zdaniem, w ciągu najbliższego roku sytuacja w Pana(i) zakładzie pracy:	Wskazania respondentów aktywnych zawodowo* według terminów badań												
	2015								2016				
	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII	I	II	III	IV	V
	N*	553	564	572	564	503	580	502	507	574	543	536	612
w procentach													
– poprawi się	21	22	20	17	25	22	25	23	24	23	22	21	18
– pozostanie bez zmian	62	59	58	65	56	63	62	56	57	61	64	63	64
– pogorszy się	11	9	11	10	7	6	6	12	11	9	8	10	10
Trudno powiedzieć	6	10	11	8	12	9	7	9	8	7	6	6	8

BEZPIECZEŃSTWO ZATRUDNIENIA I OCENA LOKALNYCH RYNKÓW PRACY

W ciągu ostatniego miesiąca minimalnie poprawiły się oceny **sytuacji na lokalnych rynkach pracy**. Ponad połowa ankietowanych (53%, wzrost o 2 punkty procentowe) sądzi, że w ich miejscowości lub okolicy można znaleźć zatrudnienie, w tym jednak 45% ocenia, iż trudno jest o pracę odpowiednią. Jednocześnie jedna trzecia badanych (33%, spadek o 4 punkty) uważa, że trudno jest znaleźć jakąkolwiek pracę, a co jedenasty (9%) – że nie ma szans na żadne zatrudnienie.

Tabela 16

Jak określił(a)by Pan(i) sytuację na rynku pracy w Pana(i) miejscowości lub okolicy? Czy, Pana(i) zdaniem, obecnie:	Wskazania respondentów według terminów badań												
	2015								2016				
	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII	I	II	III	IV	V
	w procentach												
– bez większych problemów można znaleźć odpowiednią pracę	5	6	4	5	4	5	4	5	4	6	5	6	8
– można wprawdzie znaleźć jakąś pracę, ale trudno jest o pracę odpowiednią	38	39	40	41	42	43	48	44	45	42	46	45	45
– trudno jest znaleźć jakąkolwiek pracę	39	37	39	41	40	36	36	36	38	37	36	37	33
– nie można znaleźć żadnej pracy	14	14	14	10	11	12	8	11	9	12	10	8	9
Trudno powiedzieć	4	4	3	3	3	4	4	4	4	3	3	4	5

Na trudności związane ze znalezieniem pracy narzekają przede wszystkim osoby o najniższych dochodach *per capita*, najgorzej oceniające swoją sytuację materialną, mieszkające na wsi, z wykształceniem podstawowym oraz mające co najmniej 55 lat, a pod względem statusu zawodowego – zwłaszcza bezrobotni i rolnicy. Z kolei o dostępności odpowiedniego zatrudnienia nieco częściej niż inni mówią badani o najwyższych dochodach *per capita* oraz mieszkańcy największych miast, a spośród grup zawodowych – kadra kierownicza i specjaliści wyższego szczebla, pracownicy usług oraz prywatni przedsiębiorcy (zob. tabela aneksowa 7).

W maju spadło **poczucie zagrożenia bezrobociem** – zmniejszył się odsetek pracowników liczących się z możliwością utraty zatrudnienia (z 31% do 25%), przybyło zaś tych, którzy nie mają takich obaw (z 67% do 71%).

Tabela 17

Czy liczy się Pan(i) z możliwością utraty obecnej pracy (zwolnienia, bankructwa, upadku, likwidacji zakładu, gospodarstwa itp.)?	Wskazania osób aktywnych zawodowo* według terminów badań																									
	2015								2016																	
	V (N=553)	VI (N=564)	VII (N=572)	VIII (N=564)	IX (N=504)	X (N=581)	XI (N=503)	XII (N=507)	I (N=574)	II (N=543)	III (N=536)	IV (N=612)	V (N=582)													
	w procentach																									
Bardzo poważnie się z tym liczę	5	35	7	32	7	32	6	32	4	30	6	31	8	29	8	32	5	29	6	32	4	30	4	31	3	25
Raczej tak	30		25		25		26		26		25		21		24		24		26		26		27		22	
Raczej nie	38		37		38		40		38		36		41		36		40		42		39		39		44	
Nie, to mało prawdopodobne	24	62		64		64		65		66		66		67		64		68		66		68		67		71
Trudno powiedzieć	3	3	4	4	4	4	3	3	4	4	3	3	4	4	4	4	3	3	2	2	2	2	2	2	4	4

* Dotyczy osób zatrudnionych, także rolników oraz emerytów i rencistów pracujących w niepełnym wymiarze godzin

W grupach zawodowych obawy przed utratą zatrudnienia najczęściej wyrażają najstarsi pracownicy (39%), niezadowoleni z sytuacji materialnej swoich gospodarstw domowych (38%), o miesięcznych dochodach *per capita* od 1000 zł do 2000 zł (33%–34%). W grupach zawodowych zagrożenie takie nieco częściej niż pozostali dostrzegają pracownicy usług (34%), średni personel, technicy (32%) oraz robotnicy niewykwalifikowani (31%). Z kolei w grupach wyróżnionych ze względu na sektor zatrudnienia obawy przed bezrobociem relatywnie najczęściej towarzyszą osobom pracującym w instytucjach publicznych (32%) – zob. tabela aneksowa 8.

Majowe nastroje społeczne świadczą o załamaniu się wzrostowego trendu w ocenie ogólnej sytuacji w kraju, jaki mogliśmy obserwować od stycznia tego roku. Obecne notowania w tym zakresie powróciły do wskazań z końca ubiegłego roku. Również oceny sytuacji politycznej są obecnie nieco gorsze niż w ostatnich kilku miesiącach. Ponadto w porównaniu z kwietniem wyraźnie osłabł optymizm Polaków w przewidywaniach na najbliższy rok – zarówno dotyczących wymiaru publicznego (ogólnej sytuacji w kraju oraz sytuacji politycznej i gospodarczej), jak i odnoszących się do sfery prywatnej (jakości życia, sytuacji materialnej oraz zawodowej respondentów). Warto dodać, że majowe pogorszenie nastrojów społecznych koresponduje ze spadkiem notowań parlamentu² i rządu³ oraz zmniejszeniem się poparcia dla głównej partii rządzącej⁴, co może świadczyć o pewnym wzroście niezadowolenia z prowadzonej polityki oraz nawarstwiających się sporów między rządzącymi a opozycją.

Opracował

Rafał BOGUSZEWSKI

² Zob. komunikat CBOS „Oceny instytucji publicznych”, maj 2016 (oprac. M. Feliksiak).

³ Zob. komunikat CBOS „Spadek notowań rządu w maju”, maj 2016 (oprac. M. Bożewicz).

⁴ Zob. komunikat CBOS „Preferencje partyjne w maju”, maj 2016 (oprac. A. Cybulska).